

ЕЛЕМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ВИВЧЕННІ «УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

Лещенко Т.О., Шарбенко Т.В.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлений досвід профілю з ації предмета "Українська мова за професійним спрямуванням" на стоматологічному факультеті ВДНЗ України "УМСА" (м.Полтава) як елемента формування інноваційного освітнього середовища на основі теорій особистісно орієнтованого навчання і міждисциплінарної взаємодії.

Ключові слова: українська мова, професійна спрямованість, стоматологічна термінологія, інновації, технологія навчання, кредитно-модульна система.

Відомо, що на основі досвіду понад 100 університетів із 16 країн-учасниць Болонського процесу відібрано 30 загальних компетенції, які поділяються на 3 категорії: інструментальні, міжособистісні, системні. Інструментальні - такі, що охоплюють когнітивні здібності (здатність розуміти і використовувати ідеї та міркування; методологічні здібності; здатність розуміти і керувати оточенням; організувати робочий час; вибудовувати стратегію навчання; приймати рішення і розв'язувати проблеми); технологічні вміння (пов'язані з використанням техніки, комп'ютерні навички); лінгвістичні вміння; комунікативні компетентності.

Підкреслимо, що конкретизований набір компетентностей за Болонською системою навчання охоплює: 1) здатність до аналізу та синтезу; 2) вміння організувати і планувати; 3) базові загальні знання; 4) базові знання з професії; 5) комунікативні навички з рідної мови.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалювати методичний інструментарій для створення інноваційного освітнього середовища, якого потребує входження в європейський освітній простір, при вивченні професійної мови в медичному ВНЗ, зокрема на стоматологічному факультеті.

Оскільки зміст і цілі предмета "Українська мова за професійним спрямуванням" повністю адаптовані до потреб медицини, одним із елементів створення інноваційного освітнього середовища виступає профілізація предмета, що вимагає насамперед відповідних базових знань викладача, який у медичному виші мусить самотужки опанувати базову медичну лексику, термінологію з анатомії, гістології, інших галузей медицини, які вивчають студенти 1 курсу, зокрема і стоматологічного факультету.

"Технологія навчання" - поняття близьке, але не тотожне педагогічній технології, оскільки воно відображає шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах певного предмета, теми.

Сучасні технології педагогічного процесу вищих навчальних закладів відповідно до засад Болонської системи мають набагато складніший характер, ніж технології навчання загальноосвітньої школи. Педагогічна специфіка вищого навчального закладу - це макросистеми, компонентами яких виступають а) загальноосвітні та б) виробничі макросистеми з різними соціальними функціями.

У медичних вищих навчальних закладах виробничі системи (практична охорона здоров'я) виступають як системи-замовники на підготовку кваліфікованих кадрів, тому їхні потреби відіграють провідну роль у проектуванні та реалізації технологій навчання ВНЗ.

Крім того, створення інноваційного освітнього середовища за Болонською системою вимагає індивідуалізації процесу засвоєння знань, опанування практичними навичками та індивідуального поточного і підсумкового контролю відповідно до вимог кредитно-модульного навчання [1, с.103].

У професійній освіті, як зазначає Г.О. Балл [2, с.54], першочерговим завданням постає включення особистості в специфічну підсистему людської культури - професійну культуру. Він розцінює особистість як суб'єкта професійної культури. Ми ж підкреслимо, що невід'ємною складовою професійної культури медика як складової професійної компетенції є мовна культура. Опанування нею допомагає студенту медичного ВНЗ не просто здобути знання, а й розвинути стійкі пізнавальні інтереси і мотиви до постійної професійної самоосвіти, опанувати мовою не лише як інформаційним засобом, а й користуватися нею як засобом у професійно-орієнтованих комунікативних ситуаціях майбутньої професійної діяльності.

Зважаючи на вищевикладене, в розробці, впровадженні та вдосконаленні технологій постійно працюємо над профілізацією предмета "Українська мова за професійним спрямуванням" відповідно до виробничих потреб системи-замовника, зокрема і стоматологічної галузі.

Багаторічний досвід роботи з науковою і методичною літературою зі стоматології дозволив зосередити увагу на найпосутніших питаннях слововживання, культури мови майбутнього стоматолога, спрямувати зусилля на формування в студентів відповідного рівня правописних навичок у фаховій мові, що має велике практичне значення для їхньої майбутньої професійної діяльності.

За профілізованими методичними розробками відповідно до основ кредитно-модульної системи на кожному занятті студенти стоматологічного факультету виконують самостійні роботи. Завдання до них розроблені відповідно до стоматологічного профілю. Особливість цих завдань полягає в тому, що вони індивідуальні. Інтеграція в європейський освітній простір потребує особливої дидактичної організації педагогічного процесу, яка базується на індивідуалізації, диференціації та інтеграції змісту навчального матеріалу, що забезпечує стимулюючу, розвивальну й особистісно-творчу функції засвоєння знань, їх самостійність і мобільність, можливість контролю, самоконтролю, що є основою підготовки компетентного фахівця.

У суто філологічну фахову основу поточного і підсумкового модульного контролю покладені різні види філологічного аналізу, зокрема переклад і редагування текстів професійного змісту. Так, студенти стоматологічного факультету перекладають індивідуальні тексти з анатомії, гістології щелепно-лицевої ділянки, що дозволяє закріпити знання з профільних дисциплін та вдосконалити навички правильного користування анатомічними і гістологічними термінами, а отже, сприяє вдосконаленню педагогічних технологій міждисциплінарної взаємодії.

Працюючи над перекладом, студенти користуються методичними розробками, нашими навчальними посібниками (Лещенко Т.О., Шарбенко Т.В. Українська мова за професійним спрямуванням. - Полтава, 2010.- 234 с. (ЦМК з ВМО МОЗ; Лещенко Т.О. Професійна мова медика. - Полтава, 2004. - 140 с. (ЦМК з ВМО МОЗ України) (посібник є в достатній кількості в бібліотеці академії та розміщений у електронному вигляді в Інтернеті); перекладними і медичними тлумачними словниками, «Міжнародною анатомічною номенклатурою. Український стандарт».- К.:Здоров'я, 2001.-328 с.

Серед елементів створення інноваційного освітнього середовища активно застосовуємо редагування тексту як вид навчальної технології, рекомендований програмою з української мови за професійним спрямуванням. Наводимо варіант із банку індивідуальних текстів для редагування студентам стоматологічного факультету з метою поточного контролю.

ВІДРЕДАГУЙТЕ ТЕКСТ

Слизиста оболочка, котра вкриває альвеолярний паросток, має назву десен. Збоку переддвер'я в області, котра розташована ближче до зубів, вона не рухливо закріплена на надкістниці, має розово-червоне забарвлення та велику кількість судин, бідна нервами та немає слизистих залоз. Слизиста оболочка, котра вкриває тіло верхньої челюсті в області щоки та губи, являється самою рухливою, дякуючи тому, що під нею є рихлий під-слизистий слой. Місто переходу мало рухливої слизистої в рухливу має назву перехідної складки. Десна оточують зуб, прикривають його шию, але не зрощуються з ним. У області шиї від десен до зубу йдуть пучки, котрі утворюють зв'язку зубу.

ВІДРЕДАГОВАНИЙ ТЕКСТ

Слизова оболонка, яка покриває альвеолярний відросток, називається яснами. З боку переддвер'я в ділянці, розташованій ближче до зубів, вона нерухомо закріплена на окісті, має рожеве забарвлення та велику кількість судин, бідна на нерви і не має слизових залоз. Слизова оболонка, яка покриває тіло верхньої щелепи в ділянці щоки і губи, найрухоміша завдяки тому, що під нею є пухкий підслизовий шар. Місце переходу малорухомої слизової в рухому називається перехідною складкою. Ясна оточують зуб, прикривають його шийку, але не зрощуються з ним. У ділянці шийки від ясен до зуба йдуть пучки, які утворюють зв'язку зуба.

Аналізуючи виконані роботи разом зі студентами, активізуючи їхні базові знання, акцентуємо увагу на таких термінах і загальнонавчаних словах:

альвеолярний - порівняння термінів «альвеолярний» і «комірковий», фіксація їх у словниках і навчально-методичній літературі; семантика; **відросток** - розрізнення значень слів «відросток», «виросток» (рос. -*мышелок*) і «паросток» за відповідними словниками; **переддвер'я** - особливості відмінювання; правопис; порівняння термінів «переддвер'я», «присінок», «присінки»: семантика, словотворчий аналіз, частотність уживання, фіксація в словниках; окіста - специфіка перекладу з російської мови; особливі граматичні форми; неправильні форми (окістний); **ясна** - вживання тільки в множині; специфіка прикметникових форм (ясе'нний); **покривати - вкривати** - розрізнення значень паронімів: *епітелій покриває слизову оболонку, медсестра вкриває хворого ковдрою*; **рухомий - рухливий** - розрізнення значень паронімів: *рухома нижня щелепа (може зміщуватися в просторі); рухлива дитина (має кінцівки для руху)*; **пухкий** - специфіка перекладу з рос. «*рыхлый*», особливості словотворення, граматичні та морфологічні форми (*найпухкіший; розпушений*); **шийка** - розрізнення значень анатомічних термінів «шия», «шийка»; утворення прикметникових форм: *шийні артерії; пришийковий карієс*; **зуба** - закінчення іменників ч.р. 2 відм. у родовому відмінку однини: *черепа, скелета, лоба, зуба, язика, пародонта, періодонта, мигдалика*; **але: стравоходу, кишечнику**; не має - немає - правопис, актуалізація базових знань за шкільною програмою.

Ми підготували банк профілізованих індивідуальних тестових і текстових завдань на кожне заняття

«Європейський вибір - невід'ємна складова розвитку вищої медичної освіти України»

для поточного і підсумкового контролю знань студентів медичного і стоматологічного факультетів, де широко використані вищезгадані технології навчання задля створення інноваційного освітнього середовища.

Отже, застосування новітніх педагогічних технологій, насамперед міждисциплінарної взаємодії, на основі теорії особистісно орієнтованої освіти сприяє створенню інноваційного освітнього середовища, якого потребує входження в європейський освітній простір.

Список використаної літератури

1. Основні засади розвитку освіти України ; за ред. В.Г.Кременя та ін.- Київ-Тернопіль, 2004. - 147 с.
2. Балл Г.О. Категорія «культура особистості» в аналізі загальної та професійної освіти / Г.О. Балл // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи : [зб. наук, прац.; за ред. І.А.Зязюна, Н.Г.Ничкало].- К., 2003.- С.51-61.
3. Бондаревская Е.В. Смыслы и стратегии личностно ориентированного воспитания / Е.В.Бондаревская // Педагогика.- 2001.- №1.- С.17-24.
4. Гончаренко СУ. Український педагогічний словник / СУ. Гончаренко.-К.: Либідь, 1997.-376 с.
5. Инновационные технологии в гуманитарном вузе / В.Й.Носков, А.В.Кальянов, О.В.Мирошниченко [и др.]; под. ред. В.И.Носкова.- Донецк: ООО «Лебедь»,2002.- 288 с.